

**Historia Pelagiana Et Dissertatio De Synodo V.
Œcumenica In Qua Origenis ac Theodori Mopsuesteni
Pelagiani erroris Auctorum justa damnatio exponitur, &
Aquilejense Schisma describitur**

Noris, Enrico

Patavii, 1708

§. 3. Utrùm Sanctus Augustinus excesserit, deducens peccati originalis reatum ex innumeris humanæ vitæ miseriis. Insigne Divi Thomæ pro Augustinianâ sententiâ testimonium.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72486](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72486)

concupiscentiæ Pelagiani interpretabantur. Quam verò absurdam eorundem opinionem Sanctus Pater arbitraretur ex iis, quæ scribit lib. 4. Oper. Imperf. cap. 69. colligitur: *Non igitur, inquit, caventur opera mala, nisi frantur concupiscentia mala, quæ à te HORRENDA IMPUDENTIA, vel potius AMENTIA dicitur bona. Nec erubescis, nec horrescis, te ad TANTUM DEDECUS pervenisse, ut nemo liberetur à tuo malo, nisi non consentiat tuo bono. Concupiscentia igitur carnis, quæ cupiuntur, quæ probibentur, non est à Patre. Frustrà putas, vel potius vis putari, ubi hoc Joannes Apostolus dixit, concupiscentiam carnis positam pro luxuria. Prorsus, si non est à Patre luxuria, nec illa est à Patre, cui si consentiatur, concipit, parit que luxuriam. Nam motibus suis quibuslibet obtinere quid conatur quæso, nisi ad luxuriam pervenire? Quomodo ergo est bonum, quæ pervenire conatur ad malum? Quomodo est nostrum bonum, quæ nos ad malum compellit. Lege ibidem.*

§. III.

Utrum Sanctus Augustinus excefferit, deducens peccati originalis reatum ex innumeris humana vitæ miseriis? Insigne Divi Thomæ pro Augustinianâ sententiâ testimonium.

Pergo ad alterum Sancti Augustini excessum. Etenim ille, quod Pelagianos confutaret, non solum è sacris arcanis testimonia petivit, sed ut erat subtili, ac prompto ingenio, rationibus etiam naturali lumine manifestis usus est. Inter cætera argumenta celeberrimum invenit Magnus Doctor, quo peccatum originis persuaderet, deducens nempe illud ab infinitis humanæ vitæ miseriis. Ita appellans illam Ecclesiastici sententiam cap. 40. initio, *Jugum grave super filios Adam à die exitus de ventre matris eorum*, arguebat, ad salvandam Dei justitiam, aliquid in nascentibus crimen aserendum esse, ne tot miseriis puniri innoxii crederentur. Hoc argumentum ubique in Augustini non dicam libris, sed librorum paginis occurrit. Lib. 6. Oper. Imp. cap. 36. has sententias conglomerat: *Omnis autem pœna hominis, quid est, nisi pœna Dei imaginis, quæ si infertur injuste, profecto à quo infertur injustus est. Quis porò dubitet, quod injuste infertur pœna imagini Dei, nisi hoc culpa meruerit? Et cap. 27. Justus est Deus, quod assidue contrà te dicis, & nescis, justus est, inquam, Deus, & idè nascentes nec faceret, nec fieri sineret miseros, nisi nosset reos. Item: Ipsi nullum, sicut putatis, trahentes peccatum immeritas, si hoc ita est, procul dubio sustinent pœnas. Ubi est justitia Dei, quam si cogitares, nunquam crederes, sine ullo merito peccati originalis tam miseros esse nascentes.*

Respondet Moraines disp. 13. num. 106. Augustinum à miseriis vitæ humanæ peccatum originale probantem exceffisse videlicet fervore disputationis abreptum, & odio hæresis Pelagianæ ad contrarium extremum declinasse, neque hac in parte doctrinam ejus approbasse Ecclesiam. Placet, quod non dixit interdum declinasse ad extremum, ubique enim declinasse dicendus esset, nam illud argumentum tam sæpè dictum, sapiusque dicendum vocat cap. 23. lib. 6. laudati. Quare Augustinus sciens, prudens, volens eâ ratione usus est, non disputationis æstu, ac furore percitus, ut adversarii opponunt. Imò Pelagiani idem argumentum evadere totis viribus conati sunt, ut patet ex Juliano libro eodem cap. 25. ubi Augustinianam ratiocinationem irridens: *Verum quid nos, inquit, tam obstipe veritatis*

*solius rationem sequendam putamus, cum inimicorum nostrorum phalanx ipsis immitatur rerum periculis, & insurgat in nos ærumnarum inimica suffragiis; vult quippe pudore cocuntis, dolore parientis, sudore laborantis transmissionem culpæ, & pœnarum in semina comprobare, ut his videlicet signis difficultum partuum, agricolarum sudantium, & divisorum novælium crimen naturale credatur, cujus merito per tot incommoda genus exerceatur humanum. Igitur de hoc argumento Pelagianos inter, ac Augustinum ex proposito controversia fuit, cum præsertim Augustinus omnia solverit, quæ ad illud infringendum Julianus opposuit, ut palàm fit ex libro sexto operis laudati. Quod verò scribunt, Ecclesiam hac in re non approbasse Augustini doctrinam, ipsorum eruditionem pandit, qui eandem & Romani Pontificis, & Synodorum decretis consecratam fuisse non animadvertunt. Sanctus Gelasius Papa in Epistolâ 7. ad Episcopos per Picenum contrà Senecam quendam Pelagianum eodem Augustini argumento utitur ad probandum originale peccatum: Idè, inquit, de felicitatis suæ claritate seclusus, atque ad spinas, & tribulos, miserasque multiplices cælesti voce damnatus est, quæ utique pœna justitiam tam gravis, & aspera in bono perleverenti nullatenus esset inflicta, & NISI MALO NON CONVENIENTER ILLATA probaretur. En Augustini voces fidei Echo redditas ab Apostolicâ Sede. Sed hoc ipsum Synodus Patrum Africanorum in Sardinia exulum in libro de Incarnatione, & Gratiâ cap. 14. docet: *Si qui ergo, inquit, mortem solam, ut non etiam peccatum ex homine primo transisse in genus humanum nituntur asserere, mirum si non intelligunt, quibus sententiæ suæ laqueis obligentur. Primò quia Deum dicunt injustum in eo, quod mori faciat parvulos, quos nullâ volunt isti originalis peccati contagione pollutos. Item: Quæ igitur justitiâ Deus justus infantibus sine peccato nascentibus ingerit pœnam, in quibus pœna non invenit causam? &c. Præterea Synodus II. Arausicanâ can. 2. ait: *Si quis soli Alæ prævaricationem suam, & non ejus propagini asserit nocuisse, aut certè mortem tantum corporis, quæ pœna peccati est, non autem & peccatum, quod mors est animæ, per unum hominem in omne genus humanum transisse testatur, injustitiam Deo dabit. Igitur qui maximam miseriarum, nempe mortem sine peccato homini accidere dicit, injustum facit Deum, quod est Sancti Augustini argumentum. Hunc textum Arausicanum nonnulli videre, quare respondent, mortem sub ratione pœnæ non potuisse infligi homini sine culpâ citrà Dei injustitiam, at potuisse Deum citrà injustitiam condere genus humanum in statu naturæ puræ sine immortalitatis dono morti naturali subjectum. Sed hæc responsio nulla est: Nam Pelagiani dicebant, mortem esse naturalem homini ex ejusdem corporeâ compositione, nec illi tanquam pœnam infligi, contrà quos ex Augustino colligit Arausicanâ Synodus, si mors corporis sine peccato transit in posteros, Deum fieri à Pelagianis injustum. Quod enim mors esset malum sub ratione pœnæ, erat consequentia illata contrà hæreticos, quæ talis enim supponit necessariò peccatum, à quo per denominationem extrinsecam dicitur pœnalis. At Patres ex ipsâ gravitate mortis, ac cæterarum illam præcedentium miseriarum malum esse illam gravissimum urgebant, ut inferrent, non nisi in pœnam potuisse justè infligi, alias supposuissent in antecedente, quod erat à Pelagianis absolute negatum.***

Subscribunt eidem argumento alii Patres. Sanctus Prosper contrà Collat. cap. 20. *Nimis enim impium est*

est hoc de Dei sententia iustitiâ, quod à prævaricatione liberis cum reus voluerit esse damnatus. Patet ergo culpa, ubi non latet pœna, & Societas peccati convincitur de communionis supplicii, ut quod est humana miseria, non de institutione creatoris, sed de retributione sit iudicis. Divus Anselmus lib. de Concep. Virg. & Pecc. orig. cap. 13. *Et ipsa ratione, inquit, quâ non debuit Deus Adam facere nisi iustum, nec ab quo debito, fore incommodo gravatum, apertè mens rationalis cognoscit eum, quem similiter propria voluntate, & virtute procreavit alicui malo subditum fieri non debere, quoniam nimis incommodus est omnipotenti, ac sapienti Dei bonitati, talem facere rationalem creaturam solâ propria voluntate de materia, in quâ nullum est peccatum.* Item lib. 2. *Cur homo Deus cap. 2. ait: Sapientia, & iustitia repugnat, ut cogeret mortem pati sine culpa, quem iustum fecerat ad æternam beatitudinem.* Præterea antiquissimus auctor Hypognosticus lib. 2. initio eodem modo discurtit: *Hac nos pœna sententiâ colligatos ipsa sibi humanam naturam totum per Orbem terrarum diffusa testimonium perhibet, dum se paternis cruciatibus sanctæ legis testimonio perdidit laborare.* Quod quâ iustitiâ, si heredes parentum peccati non sumus, patimur? *Legè ibi plura.* Rursus lib. 5. inter cætera ait: *Secundum errorem vestrum Deus, qui talem fecit naturam, ut pœnalibus anima passionibus conveteretur, crudelis est, aut certe injustus, ut innocentiam sanctam, & nullius penitus erroris obnoxiam tantis permittat urgeri periculis, & in ipsis nonnunquam vitâ privari.* Et quidem Augustinus lib. 4. contra Jul. cap. 12. referens sententias eorum, qui nescientes originale peccatum ex miseriis hominum Dei æquitatem accusarunt, ait, illos rem vidisse, causam nescivisse, cum alii in vitâ superiore peccasse animas dicerent; undè ad miseriis subeundas in pœnam nasci iterum cogebantur, de quibus in fine eisdem libri eruditè discurtit. Ex quibus patet, Philosophos plerisque lumine naturali cognovisse, hominem innocentem injustè tantis miseriis affigi. Quare argumentum illud Augustini ad stabiliendum peccatum originis non solum probatum fuit Ecclesiæ, verum etiam ipsis gentilibus, quoad reatum saltem peccati, ad eò vel solo lumine naturali est manifestum, atque apertissimum. Undè Magnus ille Bellarminus cum pro oppositâ sententiâ plura adduxisset lib. 6. de Amis. grat. cap. 15. in fine hæc doctissime juxta, ac sincerè scripsit: *Omnino enim verisimile est, non fuisse Deum Optimum, & nostri generis amantissimum conditurum hominem tam miserum, quam nunc est, nisi peccati nostri magnitudo tale supplicium meruisset.* Quæ confirmat opinionem Ethnicorum ex Augustino citato. Itaque quod ex amore erga homines, & suâ ipsius bonitate nunquam Deum hæc fuisse Bellarminus docuit, id Augustinus cum tot Patribus ex Dei iustitiâ fieri non posse affirmavit. Quod si Recentiores & Gelasii, & aliorum veteris Ecclesiæ Auctorum testimonia aliquâ interpretatione adhibita utcumque explicare conabuntur, idem precamur erga Augustinum faciant, cujus unius vocibus illi locuti sunt. At si cæteros etiam æstu disputationis abreptos veritatis metam excessisse pronuntiabunt, eorum voces surdâ aure præteribimus, Augustino tot testibus doctissimis, ac sanctissimis astipulantibus. Neque instent damnatam esse, hanc Baii propositionem: *Non potuisse Deum condere ab initio hominem, qualis modò nascitur.* Nam reponitur cum Gregorio Ariminensi 1. dist. 42. quæst. 1. art. 2. ad arg. con. 2. concl. *Deus non potest de iustitiâ, quæ potest de potentiâ.* Ita nulla est impossibilitas, Judam in cælum trahi,

sed id contra Dei iustitiam est. Quare licet sit possibile potentiæ, non est possibile iustitiæ, talem condere hominem, qualis modò nascitur; in priori verò tantum sensu qui negat, cum damnatâ Baii propositione sentit. Et certè, uti superius dicebamus, Deus ab initio non potuit condere hominem cum peccato originali, cum quo modò nascitur. Alius ergo debet esse illius propositionis damnatæ sensus, quâ de re plura §. superiori dicta sunt, quæ iterum repetere non vacat.

Hoc igitur Sancti Augustini argumento & Apostolica Sedes, & tot Patres usi sunt, ac præsertim utraque Synodus & Sardinienfis, & Arausicanâ, ut jam satis pateat Morainii ignorantia, aut temeritas, qui vel id ignoravit, vel unâ cum Augustino tot, tantosque Patres excessus crimine involvit. Sed age, cum homine Scholastico omnium Scholasticorum Principis testimonio pugnemus. Is est Magnus Augustini discipulus, ac nobilissima Scholæ Maximus Magister Sanctus Thomas, qui scribit, Augustinum SATIS PROBABILITER ex miseriis vitæ humanæ peccatum originale deduxisse. Igitur Angelicus Præceptor 4. Congentes cap. 52. initio docet, miseriis humanæ naturæ esse quædam probabilia signa peccati originalis, & subdit: *Possent tamen aliqui dicere, huiusmodi defectus tam corporales, quam spirituales non esse pœnales, sed naturales defectus ex necessitate materia consequentes: Necessè est enim corpus humanum, cum sit ex contrariis compositum, corruptibile esse, & sensibilem appetitum in ea, quæ sunt secundum sensum delectabilia, moveri, quæ interdum sunt contraria rationi &c.* Quæ ipsissima est responsio, quam Recentiores argumento Sancti Augustini applicant. Verum statim illam infringit Angelicus his verbis: *Sed tamen si quis rectè consideret, SATIS PROBABILITER poterit estimare, divinâ providentiâ suppositâ, quæ singulis perfectionibus congrua perfectibilia coaptavit, quod Deus superiorem naturam inferiori ad hoc coniunxit, ut ei dominaretur, & si quod huius domini impedimentum ex defectu nature contingeret, ejus speciali, & supernaturali beneficio tolleretur, ut scilicet cum anima rationalis sit altioris nature, quam corpus, tali conditione credatur corpori esse conjuncta, quod in corpore aliquid esse non possit contrarium anime, per quam corpus vivit.* In quam rem cum nonnulla alia dixisset concludit: *Sic igitur huiusmodi defectus quamvis naturales homini videantur, absolutè considerando humanam naturam ex parte ejus, quod est in eâ inferius, tamen considerando divinam providentiâ, & dignitatem superioris partis humanæ nature, SATIS PROBABILITER probari potest, huiusmodi defectus esse pœnales, & sic colligi potest, humanum genus peccato aliquo esse infectum.* Hæc Sanctus Thomas, quem cum tot sapientissimi, ac subtilissimi Doctores sequantur, jam videtis quos, quanto sive a seclis habet illa Augustini ex miseriis humanæ vitæ peccati originalis SATIS probabiliter posita illatio. Sed nec defuere Scriptores è Societate, qui Augustino eâ in sententiâ manus darent; unus audiatur Joannes Bagocius lib. 5. demon. dogm. Christ. disp. 8. cap. 5. sect. 2. in titulo quærit: *An foret injustus Deus, si cogeret hominem sine reatu culpæ mori?* Respondet: *Sanctus Augustinus, & alii ejus discipuli, ipsique Patres canonum Arausicanæ Synodi ajunt, Deum non potuisse hominem nisi culpæ reum necessitati moriendi addicere, volunt que, si id Deus faceret, fore injustum, quia pœnam non merenti infligeret.* Et cap. 7. sect. 3. ait: *Faveo quoque Deum de potentiâ per bonitatem, & sapientiâ ordinatâ nullo peccato permisso, non potuisse velle hominem morti obnoxium,*

& cum

Et cum pravitatē dēcupiscentiā carnalis creare. Hæc ille non exigua inter Recentiores famæ, qui postea insignibus Thomæ Augustini nominibus assumptis contra Jansenium scripsit.

S. IV.

An Sanctus Augustinus disputans de virtutibus infidelium excesserit?

Idem Morainus rigidiorē existimans Sancti Doctoris sententiā de virtutibus infidelium hæc scribit disp. 19. num. 35. *Dicit disputando contra Pelagianos, qui cum nimis extollerent vires naturales liberi arbitrii, affirmarentque, sufficere sine gratiā non modò ad virtutes naturales quascunque, sed etiam ad salutem, Augustinus ut illos ab eo errore abducatur, in contrarium extremum æstu disputationis abripi interdum videtur. Sed eundem lapidem hic censor offendit, nam de virtutibus infidelium non æstu disputationis impulsus Sanctus Doctor diseruit, sed ab adversariis in eam arenam provocatus, libenter, & animosè descendit. Etenim Pelagiani, ut probarent, posse hominem sine gratiā bene operari, exempla infidelium producebant, quos alserebant sine Dei gratiā pluribus virtutibus floruisse. Audiatur Sanctus Pater lib. 4. contra Jul. cap. 3. *Soletis enim negantes Dei dona esse virtutes, quibus rectè vivitur, & eas natura, voluntati-que humane, non gratiæ Dei tribuentes, hoc uti argumento, quòd eas nonnunquam habeant infideles &c.* At Augustinus ibidem per septingentos, & amplius versus probat, virtutes infidelium habuisse bonitatem tantum civilem, ac fuisse specie tenus apud homines laudabiles, illo præsertim ad Romanos 14. testimonio utitur: *Omne, quod non est ex fide, peccatum est.* Undè cum de operibus infidelium tanto labore, ac studio Augustinus cum Pelagianis disputaverit, ac ibidem omnem adversariis aditum subtilissimis argumentis præcluserit, non æstu disputationis id protulit, sed post longam rei difficillimæ meditationem, ac feriam quæstionis totius considerationem. Duo autem Sanctus Doctor asseruit: Primum, nullas in infidelibus ex solius liberi arbitrii viribus virtutes reperiri: alterum, si quæ in eisdem virtutes fuerint, eandem nequaquam ipsorum voluntati, sed divinæ gratiæ adscribendas esse. Scio, plerosque Scholasticos, quod primum illud attinet, ab Augustini sententiā recessisse. Illi autem juxta Aristotelis Ethicam de virtutibus disputarunt, cum tamen Philosophos humanæ naturæ debilitas ex originali labe derivata latuerit, ac in summi boni cognitione longius à veritate exorbitaverint. At Augustinus ex sacris literis, nec non excelsiori, ac subtiliori Theologiâ suam ipsius sententiā deduxit. In eo verò Augustinianæ sententiæ cardo versatur, quòd virtutes à vitiis non officio, sed sine discernuntur. Audiatur Augustinus lib. 4. laudato contra Julianum: *Noveris itaque, inquit, non officii, sed finibus à vitiis discernendas esse virtutes. Officium est autem, quod faciendum est: finis verò propter quod faciendum est. Cum itaque facit homo aliquid, ubi peccare non videtur, si non propter hoc facit, propter quod facere debet, peccare convincitur.* Hoc probat ibidem exemplo avarorum, qui virtutibus moralibus studere se fingunt, quæ tamen in vitia desinunt, quòd avaritiæ ancillantur. Undè non est attendenda sola substantia operis in speciem boni ex objecto, sed finis quoque considerandus venit, propter quem idem opus elicitur. His autem fusiùs ibidem ab Augustino*

probat, idem conatur evincere, in infidelibus non fuisse veras virtutes, quia eandem humanæ laudi, ac gloriæ subiciebant, quâ ratione in vitia vertebantur, utpotè quæ superbiæ inservirent. Hæc scribit scribit lib. 4. contra Jul. cap. 3. *An fortè, inquit, & istis, qui exhibuerunt terrenæ patriæ Babylonicam dilectionem, & virtute civili non verè, sed verisimili dæmonibus, vel humanæ gloriæ servierunt &c.* Et antea dixerat: *Bonum est enim, ut subveniatur homini periclitanti, præsertim innocenti. Sed ille, qui hoc facit, si amando gloriam hominum magis, quàm Dei facit, non bene bonum facit, quia non bonus facit, quod non bonâ voluntate facit.* Hinc cum Julianus ibidem objecisset: *Si gentilis nudum operaverit, nunquid quia non est ex fide, peccatum est?* Respondet Augustinus: *Prorsus in quantum non est ex fide, peccatum est, non quia per se ipsum factum, quod est nudum operare, peccatum est, sed de tali opere non in Domino gloriari, solus impius negat esse peccatum.* In quam rem plura ibi subtiliter, & acutè congerit.

Hæc quidem certa sunt, nam à nullo viro Catholico in dubium vocari potest, actus morales humanæ gloriæ inservientes, licet alias ex objecto boni sint, ex pravâ tamen intentione vitiosi, sicuti actus in speciem boni Epicureorum à virtutibus degenerabant, quia sectæ magister eandem virtutes, ut ibidem ait Augustinus, *inducit voluptatis ancillas.* Opponunt tamen contrariæ sententiæ auctores, posse hominem infidelem elicere actus virtutis ob solam ipsiusmet operis honestatem, nullam indè ab aliis laudem captare desiderans; siquidem cum bonum honestum sit intrâ objectum voluntatis, illud propter se præcisè à voluntate appeti potest. Verum Augustinus miro ingenii acumine hanc responsum infregit lib. 4. contra Jul. cap. 3. hæc scribens: *Nihil est in creaturis, quod attinet ad institutarum divinitus merita naturarum, rationali mente præstantius. Undè fit consequens, ut mens bona magis sibi placeat, magisque se ipsa delectet, quàm quolibet alia creatura. Quam verò periculosè, imò perniciosè sibi placeat, cum per hoc tumescit typho, & morbo inflationis extollitur, quandiu non videt, sicut videtur in fine, summum illud, & immutabile bonum, in cuius comparatione se spernat, sibi que illius charitate vilescat &c.* Conformia his tradit lib. 19. de Civit. Dei cap. 25. *Proindè, inquit, virtutes, quas humana mens sibi habere videtur, per quas imperat corpori, & vitiis ad quolibet adipiscendum, vel tenendum, nisi ad Deum retulerit, etiam ipsa vitia sunt potius, quàm virtutes. Nam licet à quibusdam tunc vera, & honeste putentur esse virtutes, cum ad se ipsas referuntur, nec propter aliud expetuntur, etiam tunc inflatæ, ac superbiæ sunt: & idè non virtutes, sed vitia judicanda sunt.* Itaque cum virtus etiam ob sui tantum honestatem appetitur, facit, ut illam prosequens, atque assequens sibi complacet in suo opere, ac philautiæ vitio laboret. Quare sicuti honestè operans, ut aliis placeat, ac laudetur ab aliis, peccat peccato inanis gloriæ, ita pariter qui honestè operatur complacens sibi, ac in se ipso gloriatus, reus est philautiæ. Hinc dixit Apostolus scientia inflat. Eò enim ipso, quòd homo cognoscit se virtute præditum, semet delectatur, cæteris se præponit, ac in se ipso, non in Domino gloriatur. Est autem primus ad superbiam gradus, se pluris, quàm alios facere, ac virtutem sibi, non Deo acceptam ferre. Illud autem Augustini pronuntiatum, nempe virtutem, cum ob sui honestatem appetitur, esse superbam, ac philautiâ vitiosi, probatur